

W niedzielę 3 października 2021 r. miała miejsce 25. jubileuszowa Edycja Nagrody Literackiej Nike. Konkurowały najlepsze książki minionego roku. W maju Jury N L Nike dokonało wyboru 20 książek, we wrześniu wyłoniono siedem. W miarę zakupów prezentowaliśmy je dodając krótką notkę na temat autora. Decyzją Jury, którą podejmuje w dniu wręczenia nagrody, zawsze w pierwszą niedzielę października, za najlepszą książkę minionego roku uznano „KAJS” autorstwa Zbigniewa Rokity.

Zbigniew Rokita
Kajs
Opowieść o Górnym Śląsku

1. Rokita Zbigniew. *Kajs* : opowieść o Górnym Śląsku. Wołowiec : Wydawnictwo Czarne, 2020 (sygn.124397)

Przez większość życia uważałem Ślązaków za jaskiniowców z kilofem i roladą. Swoją śląskość wypierałem. W podstawówce pani Chmiel grała nam na akordeonie *Rotę*, a ja nie miałem pojęcia, że ów plujący w twarz Niemiec z pieśni był moim przodkiem. O swoich korzeniach wiedziałem mało. Nie wierzyłem, że na Śląsku przed wojną odbyła się jakakolwiek historia. Moi antenaci byli jakby z innej planety, nosili jakieś niemożliwe imiona: Urban, Reinhold, Lieselotte. Później była to nazistowska burdelmama, major z Kaukazu, pradziadek na „delegacjach” w Polsce we wrześniu 1939, nagrobek z zeszkrobany nazwiskiem przy kompoście. Coś pękało. Pojąłem, że za płotem wydarzyła się alternatywna historia, dzieje odwrócone na lewą stronę. Postanowiłem pokręcić się po okolicy, spróbować złożyć to w całość. I czego tam nie znalazłem: blisko milion ludzi deklarujących „nieistniejącą” narodowość, katastrofę ekologiczną nieznanych rozmiarów, opowieści o polskiej kolonii, o separatyzmach i ludzi kibicujących nie tej reprezentacji co trzeba. Oto nasza silezjogonia. Zbigniew Rokita Źródło opisu: <https://czarne.com.pl/katalog/ksiazki/kajs>

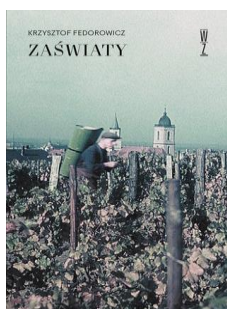

Kasper Bajon
Fuerte

2. Bajon Kasper. *Fuerte*. Wołowiec : Wydawnictwo Czarne, 2020 (sygn. 124455)

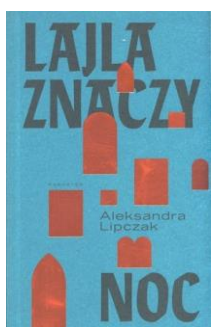
Fuerteventura należy do archipelagu Wysp Kanaryjskich. W starożytności i średniowieczu mieszkali tu Guanczowie, tajemniczy lud, którego kultura nie przetrwała najazdu kolonizatorów. Zatrzymywali się tu konkwistadorzy w drodze do obu Ameryk, do brzegu przybijali piraci. Od zawsze była miejscem wygnania. W 1924 został na nią zesłany poeta i filozof Miguel de Unamuno. Pod koniec lat trzydziestych XX wieku swoje małe królestwo

stworzył tutaj Niemiec Gustaw Winter, chętnie goszczący nazistów; legenda głosi, że ukrywał ich także po 1945 roku. Później reżim generała Franco urządził na wyspie kolonię karną dla homoseksualistów. Dziś Fuerteventurę odwiedzają turyści z całego świata, którym przedstawiana jest jako „wakacyjny raj”, choć z rajskością w istocie niewiele ma wspólnego. Wyspy to miejsca szczególne. Ich mieszkańcy inaczej patrzą na życie, śmierć, na przeszłość i przyszłość. Otoczeni przez wodę, która jest równocześnie gwarantem przetrwania i źródłem zagrożeń, żyją w wiecznym rozdarciu pomiędzy tym, co trwałe, a tym, co ulotne. Kasper Bajon wybrał Fuerteventurę na swój dom. Poznał jej nieoczywistą historię, zmierzył się z duchami przeszłości, doświadczył udręk teraźniejszości. Jego książka to nie kompendium wiedzy o wyspie, raczej zaproszenie do wspólnego snucia opowieści o zamierzczłym świecie. Źródło opisu: <https://lubimyczytac.pl/ksiazka/4931957/fuerte>

3. Fedorowicz Krzysztof. *Zaświaty*. Kraków : Wydawnictwo Wysoki Zamek, 2020 (sygn. 124428)

W swej konstrukcji *Zaświaty* przypominają *Biegunów* Olgi Tokarczuk. Książka składa się z opowieści na pozór nie związanych ze sobą, których akcja dzieje się na przestrzeni kilkuset lat, między wojną trzydziestoletnią, a współczesną pandemią. Tak jak motywem przewodnim u Tokarczuk jest ruch, tak tutaj – korzenie. Nawet, gdy czytamy o podróży do Australii – żeglujemy w głąb czasu, bohaterów i przyszłości, bo korzenie dają moc nieprzemijania. Źródło opisu: (Fragment recenzji ze strony: <https://www.wysokizamek.com.pl/produkt,zaswiaty-opowiesci-o-nieprzemijaniu,148.html>)

4. Lipczak Aleksandra. *Lajla znaczy noc*. Kraków : Wydawnictwo Karakter, 2020 (sygn. 122946)

Przez osiem wieków na południu Hiszpanii istnieje założony przez Arabów wielokulturowy byt polityczny współtworzony przez muzułmanów, Żydów i chrześcijan. Średniowieczne Kordoba, Sewilla i Toledo to tętniące życiem metropolie, do których z całego świata ściągają kupcy, naukowcy i artyści. Tu wykonuje się pierwszy zabieg tracheotomii i rozwija astronomię, tu tworzy się wspaniałe biblioteki, tłumaczy greckich filozofów, pisze wielojęzyczną poezję, a polityką zagraniczną na muzułmańskim dworze kieruje żydowski dyplomata. W książce rozpiętej między historią a współczesnością i między esejem a reportażem autorka dekonstruuje popularne symbole Hiszpanii (flamenco, mozaiki, palmy), odstawiając ich muzułmańsko-arabskie korzenie. Pokazuje, jak dzisiaj

Andaluzja obchodzi się ze swym dziedzictwem. Źródło opisu: <https://www.karakter.pl/ksiazki/lajla-znaczy-noc> w dniu 22.06. 2021 r.)

5. Piątek Grzegorz. *Najlepsze miasto świata : Warszawa w odbudowie 1944-1949*. Warszawa : Wydawnictwo WAB – Grupa Wydawnicza Foksal, 2020 (sygn. 124431)

Autor opisuje losy Warszawy począwszy od wyzwolenia Pragi, dzielnicy często traktowanej po macoszemu (która w książce zyskuje swoje pięć minut), jako miejsce, w którym zaczęły rodzić się plany odbudowy miasta, stąd też obrana cezura 1944 r. – data wyzwolenia prawobrzeżnej Warszawy. Powołane w początku 1945 r. Biuro Organizacji Odbudowy Warszawy, przemianowane później Biuro Odbudowy Stolicy (BOS) stało się przez zadaniem, które wydawało się niemożliwe do zrealizowania. Obmyślenie planu działania samo w sobie było trudne, ponieważ w BOS-ie ścierały się różne osobowości i pomysły na nową Warszawę. Dzięki opisowi powojennego wyglądu miasta jesteśmy w stanie wyobrazić sobie, z czym dokładnie musieli zmierzyć się urbanisci i jak trudne było to zadanie. Autor przedstawia plany, warianty i wizje odbudowy poszczególnych części miasta wraz z wyjaśnieniem motywów stojących za każdym z nich. Dowiadujemy się, dlaczego podjęto takie, a nie inne decyzje. W publikacji nie otrzymujemy jedynie suchych faktów, dat i planów, ale poznajemy zakulisowe dyskusje, argumentacje, które wyjaśniają dlaczego pewne pomysły zostały wcielone w życie, a innych nie udało się zrealizować. Opis odbudowy kończy się w 1949 r., jednak nie był to bynajmniej rok, w którym ukończono odbudowę Warszawy. Wtedy jednak, wraz ze zmianami politycznymi, powstaniem PZPR i uchwaleniem socrealizmu jako stylu obowiązującego w tzw. Polsce Ludowej, zakończył się pewien etap w historii architektury i urbanistyki. Źródło opisu: (Opis książki autorstwa Magdaleny Mikrut- Majeranek zaczerpnięty ze strony <https://histmag.org/Grzegorz-Piatek-Najlepsze-miasto-swiata.-Warszawa-w-odbudowie-1944-1949-recenzja-i-ocena-20323>)

6. Podsiadło Jacek. *Podwójne wahadło*. Poznań : Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury, 2020 (sygn. 124543)

Metoda podwójnego wahadła ogarnia kompozycyjną spójność tomiku. Stanowi wyzwanie. Czytelnik powinien, jak chyba bawi się z nami Podsiadło, umieć swobodnie przemieszczać się pomiędzy literackimi formami. Nawet w sferze poezji działać jak w przestrzeni nadmiaru informacji, przebodźcowania. Poezja jest bowiem spojona z rzeczywistością, podobnie jak panująca obecnie myśl społeczno-polityczna jest bezradna, nieukształtowana, niepewna. Trudno znaleźć uniwersalny środek, narzędzie, jakie pozwoliłoby komunikować się także na poziomie emocjonalnym z "zewnątrzem myśli". Trudno też odszukać tych, którzy mogliby doświadczonemu poecie zapewnić bezpieczeństwo... Żarty z klasycystycznego stylu, zaklinającego w poezji piękne słowa i rytmy otoczone zostają próbami przepoetyzowania zwykłych, pospolitych sytuacji. Źródło opisu: Fragment recenzji Michała Pabiana ze strony: <https://kultura.poznan.pl/mim/kultura/news/relacje-recenzje-opinie,c,9/figle,164256.html>

7. Śliwińska Monika. *Panny z "Wesela"* : siostry Mikołajczykówny i ich świat. Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2020 (sygn. 124409)

W chałupie Jacentego Mikołajczyka krytej strzechą, pod gruszą, na przyzbie, wśród ludowych wierzeń o południcach i diabłach na rozstaju, w świecie, w którym najpopularniejszymi lekarstwami były znak krzyża i wódka, dorastały trzy panny Mikołajczykówny uwiecznione w *Weselu* Wyspiańskiego. Anna została żoną malarza i polityka Włodzimierza Tetmajera, Jadwiga - Panna Młoda z *Wesela* - wyszła za Lucjana Rydla, a Maria była miłością życia zmarłego przedwcześnie malarza Ludwika de Laveaux uwiecznionego przez Wyspiańskiego jako Widmo. Monika Śliwińska w niesamowitej młodopolskiej herstory brawurowo opisuje życie córek bronowickiego chłopca portretowanych przez najwybitniejszych malarzy i literatów przełomu XIX i XX wieku. Z literackim rozmachem ukazuje czytelnikom świat dziewcząt przygotowywanych od najwcześniejszych lat do rezygnacji z niezależności i prawa do decydowania o sobie, ale również - przede wszystkim - świat kobiet, które w dorosłym życiu, w małżeństwach i zmiennych kolejach losu zachowały duchową niepodległość, mało tego - istotnie wpłynęły na życiorysy swoich mężów. Ślady Mikołajczykówien zachowały się w bogatej korespondencji, dokumentach państwowych i kościelnych, pamiętnikach, wspomnieniach, a przede wszystkim w niepublikowanych dotąd dokumentach z prywatnych archiwów potomków Lucjana Rydla i Włodzimierza Tetmajera. Monika Śliwińska wprowadza nas w losy bronowickich rodzin i kreśli portrety biograficzne trzech sióstr o wiele bardziej złożone, niż to wynika z zachowanej legendy.

Źródło opisu: <https://www.wydawnictwoliterackie.pl/produkt/3785/panny-z-wesela>

Oprac. Maria Wodzyńska